

Zadanie 1. (2 pkt)

Roztwór kwasu mrówkowego o objętości 5 cm³ rozcieńczono wodą destylowaną do objętości 500 cm³. Oblicz, o ile zmieniło się pH roztworu wiedząc, że stopień dysocjacji kwasu mrówkowego w roztworze po rozcieńczeniu wynosił 4,15%.

$K_a = 1,8 \cdot 10^{-4}$ <p>Po rozcieńczeniu: $\alpha = 0,0415$</p> $K_a = C_0 \cdot \alpha^2$ $C_0 = \frac{K_a}{\alpha^2} = \frac{1,8 \cdot 10^{-4}}{0,0415^2} = 0,105 \frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}$ $[H^+] = C_0 \cdot \alpha = 0,105 \cdot 0,0415 = 4,36 \cdot 10^{-3} \frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}$ $pH = -\log(4,36 \cdot 10^{-3}) = 2,36$	<p>Przed rozcieńczeniem: $C'_0 = 10,5 \frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}$</p> $\frac{C'_0}{K_a} = 58333 \Rightarrow \alpha = \sqrt{\frac{K_a}{C'_0}} = 4,14 \cdot 10^{-3}$ $[H^+] = C'_0 \cdot \alpha = 0,105 \cdot 0,0415 = 4,36 \cdot 10^{-3}$ $= 4,35 \cdot 10^{-2} \frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}$ <p style="text-align: center;">$pH = 1,36$</p> <p style="text-align: center;">Zatem $\Delta pH = 1$</p>
---	---

Za poprawną metodę rozwiązania	1 p
Za poprawne obliczenia matematyczne	1 p

Zadanie 2. (2 pkt)

W pewnym zamkniętym zbiorniku o objętości 1 dm³ umieszczono w stałej temperaturze jodowodór zanieczyszczony jodem (w sumie 0,8 mola), po czym zainicjowano reakcję $2HI \rightleftharpoons H_2 + I_2$. Po ustaleniu się równowagi stwierdzono, że w zbiorniku znajduje się 4,48 dm³ wodoru (w przeliczeniu na warunki normalne), a stała równowagi reakcji wynosi 1. Oblicz, jaki procent masy wprowadzonej do naczynia mieszaniny stanowił jod.

$2HI \rightleftharpoons H_2 + I_2 \quad K_c = 1$ $n_{H_2} = \frac{4,48 \text{ dm}^3}{22,4 \frac{\text{dm}^3}{\text{mol}}} = 0,2 \text{ mol}$ <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th></th> <th>początek</th> <th>zmiana</th> <th>stan równowagi</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>HI</td> <td>x</td> <td>-0,4</td> <td>x-0,4</td> </tr> <tr> <td>H₂</td> <td>0</td> <td>+0,2</td> <td>0,2</td> </tr> <tr> <td>I₂</td> <td>y</td> <td>+0,2</td> <td>y+0,2</td> </tr> </tbody> </table>		początek	zmiana	stan równowagi	HI	x	-0,4	x-0,4	H ₂	0	+0,2	0,2	I ₂	y	+0,2	y+0,2	$K_c = \frac{[H_2] \cdot [I_2]}{[HI]^2} \Rightarrow 1 = \frac{0,2 \cdot (y + 0,2)}{(0,4 - x)^2}$ <p style="text-align: center;">Układ równań:</p> $\begin{cases} x + y = 0,8 \\ (0,4 - x)^2 = 0,2 \cdot (y + 0,2) \end{cases}$ $x = 0,14 \text{ [mol]} \Rightarrow m_{HI} = 84,48 \text{ g}$ $y = 0,66 \text{ [mol]} \Rightarrow m_{I_2} = 35,56 \text{ g}$ $\%I_2 = \frac{35,56 \text{ g}}{84,48 \text{ g} + 35,56 \text{ g}} = 29,62\%$
	początek	zmiana	stan równowagi														
HI	x	-0,4	x-0,4														
H ₂	0	+0,2	0,2														
I ₂	y	+0,2	y+0,2														

Za poprawną metodę rozwiązania	1 p
Za poprawne obliczenia matematyczne	1 p

Zadanie 3. (2 pkt)

Temperatura, °C	Wzór soli	Rozpuszczalność
40	$\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot \text{H}_2\text{O}$	48,5
20	$\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10 \text{H}_2\text{O}$	21,5

Przygotowano 500 g roztworu nasyconego węglanu sodu w temperaturze 40°C poprzez rozpuszczenie w wodzie hydratu $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot \text{H}_2\text{O}$. Roztwór ten pozostawiono do ochłodzenia do temperatury 20°C, w międzyczasie obserwowano krystalizację $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10 \text{H}_2\text{O}$. Oblicz masę wykrystalizowanego hydratu.

$M_{\text{Na}_2\text{CO}_3} = 106,0 \frac{\text{g}}{\text{mol}}; M_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot \text{H}_2\text{O}} = 124,0 \frac{\text{g}}{\text{mol}};$ $M_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10 \text{H}_2\text{O}} = 286,1 \frac{\text{g}}{\text{mol}}$ <p style="text-align: center;">Temp. 40°C:</p> $m_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot \text{H}_2\text{O}} = \frac{48,5 \text{ g}_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot \text{H}_2\text{O}} \cdot 148,5 \text{ g}_r}{500 \text{ g}_r} = 163,3 \text{ g}$ $m_{\text{Na}_2\text{CO}_3} = \frac{106 \text{ g}_{\text{Na}_2\text{CO}_3} \cdot 163,3 \text{ g}_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot \text{H}_2\text{O}}}{124 \text{ g}_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot \text{H}_2\text{O}}} = 139,6 \text{ g}$	<p style="text-align: right;">Temp. 20°C:</p> $m_{\text{Na}_2\text{CO}_3} = \frac{21,5 \text{ g}_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10 \text{H}_2\text{O}} \cdot 106 \text{ g}_{\text{Na}_2\text{CO}_3}}{286,1 \text{ g}_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10 \text{H}_2\text{O}}} = 8,0 \text{ g}$ $m_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10 \text{H}_2\text{O} \text{ kryst.}} = \frac{(139,6 \text{ g} - 8,0 \text{ g}) \cdot 286,1 \text{ g}_{\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10 \text{H}_2\text{O}}}{106 \text{ g}_{\text{Na}_2\text{CO}_3}} = 355,2 \text{ g}$
---	--

Za poprawną metodę rozwiązania	1 p
Za poprawne obliczenia matematyczne	1 p

Zadanie 4. (2 pkt)

Przygotowano roztwór Na_2CO_3 o stężeniu $0,1 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$. Następnie wkraplano do niego roztwór $\text{Mg}(\text{NO}_3)_2$. Na podstawie odpowiednich obliczeń ustal wzór osadu, jaki ulegnie wytrąceniu w tych warunkach. $pK_{\text{HCO}_3^-} = 10,33$; $K_S \text{MgCO}_3 = 6,82 \cdot 10^{-6}$; $K_S \text{Mg}(\text{OH})_2 = 5,61 \cdot 10^{-12}$

$\text{CO}_3^{2-} + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{HCO}_3^- + \text{OH}^-$ $K_{b \text{CO}_3^{2-}} = \frac{10^{-14}}{10^{-10,33}} = 2,14 \cdot 10^{-4}$ $\frac{C_{\text{soli}}}{K_b} \geq 400 \Rightarrow [\text{OH}^-] = \sqrt{2,14 \cdot 10^{-4} \cdot 0,1}$ $= 4,63 \cdot 10^{-3} \left[\frac{\text{mol}}{\text{dm}^3} \right]$ $[\text{CO}_3^{2-}] = 0,1 \frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}$	$K_{s \text{MgCO}_3} = 6,82 \cdot 10^{-6}$ $[\text{Mg}^{2+}] = \frac{6,82 \cdot 10^{-6}}{0,1} = 6,82 \cdot 10^{-5} \left[\frac{\text{mol}}{\text{dm}^3} \right]$ $K_{s \text{Mg(OH)}_2} = 5,61 \cdot 10^{-12}$ $[\text{Mg}^{2+}] = \frac{5,61 \cdot 10^{-12}}{(4,63 \cdot 10^{-3})^2} = 6,82 \cdot 10^{-5}$ $= 2,62 \cdot 10^{-7} \left[\frac{\text{mol}}{\text{dm}^3} \right]$
Pierwszy wytrąci się wodorotlenek magnezu.	

Za poprawną metodę rozwiązania	1 p
Za poprawne obliczenia matematyczne	1 p

Zadanie 5. (2 pkt)

Zmieszano 40 cm³ roztworu NaOH o stężeniu C_{zas} = 0,01 mol·dm⁻³ z dodatkiem fenoloftaleiny z 160 cm³ roztworu CH₃COOH o stężeniu C_{kwasu} = 0,0025 mol·dm⁻³. W oparciu o odpowiednie obliczenia zapisz obserwacje do tego doświadczenia. Zakres zmiany barwy fenoloftaleiny: 8,2–10. K_a CH₃COOH = 1,8 · 10⁻⁵.

$n_{\text{zas.}} = 0,04 \cdot 0,01 = 4 \cdot 10^{-4} [\text{mol}]$ $[\text{OH}^-] = 10^{-2} \Rightarrow \text{pH} = 12$ $n_{\text{k.w.}} = 0,16 \cdot 0,0025 = 4 \cdot 10^{-4} [\text{mol}]$ <p>Zatem otrzymujemy 4 · 10⁻⁴ mola CH₃COONa w 0,2 dm³ roztworu ⇒ C_{soli} = 0,002 $\frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}$</p> $\text{CH}_3\text{COO}^- + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{CH}_3\text{COOH} + \text{OH}^-$ $K_{a \text{CH}_3\text{COOH}} = 1,8 \cdot 10^{-5}$ $K_{b \text{CH}_3\text{COO}^-} = \frac{10^{-14}}{1,8 \cdot 10^{-5}} = 5,55 \cdot 10^{-10}$	$\frac{C_{\text{soli}}}{K_b} = \frac{0,002}{5,55 \cdot 10^{-10}} \geq 400$ $K_b = \frac{[\text{OH}^-]^2}{C_{\text{soli}}}$ $[\text{OH}^-] = \sqrt{K_b \cdot C_{\text{soli}}} = \sqrt{5,55 \cdot 10^{-10} \cdot 0,002}$ $= 1,05 \cdot 10^{-6}$ $\text{pH} = 8,02$ <p>Obserwacje: Fenoloftaleina ulegnie odbarwieniu.</p>
--	---

Za poprawną metodę rozwiązania	1 p
Za poprawne obliczenia matematyczne oraz poprawny wniosek	1 p

Zadanie 6. (3 pkt)

Dane są następujące drobiny: NH_4^+ , CO_3^{2-} , O_3 , ClO^- , $AlCl_4^-$, $SOCl_2$, NH_2^- , H_3O^+ , $COCl_2$. Zaklasyfikuj każdą z nich, wpisując jej wzór do minimum jednej z poniższych grup.

tetraedr	NH_4^+ , $AlCl_4^-$
piramida trygonalna	H_3O^+ , $SOCl_2$
płaski trójkąt	CO_3^{2-} , $COCl_2$
kątowa (V-kształtna)	O_3 , NH_2^-
liniowa	ClO^-
moment dipolowy = 0	O_3
moment dipolowy $\neq 0$	$SOCl_2$, $COCl_2$

Za poprawne wypełnienie 7 wierszy tabeli	3 p
Za poprawne wypełnienie 6 wierszy tabeli	2 p
Za poprawne wypełnienie 5 wierszy tabeli	1 p

Zadanie 7. (2 pkt)

Gęstość roztworu kwasu solnego w temperaturze 20°C, pod ciśnieniem 1013,25 hPa i stężeniu 36% jest równa $1,1771 \frac{g}{cm^3}$. Oblicz:

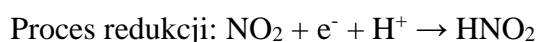
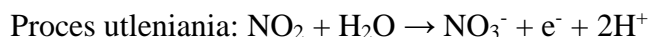
- Rozpuszczalność gazowego chlorowodoru w tych warunkach ciśnienia i temperatury w $\frac{g}{100 g H_2O}$.
- Objętość gazowego chlorowodoru, która rozpuszczona w tych warunkach ciśnienia i temperatury pozwoli otrzymać 2 dm³ roztworu tego kwasu.

W 1 dm ³ roztworu mamy: $n_{HCl} = \frac{1177,1 \cdot 0,36}{36,5} = 11,6 [mol]$;	Masa 2 dm ³ roztworu to: $m_r = 2 \cdot 1177,1 = 2354,2 [g]$
$m_{HCl} = 423,7 g$	$n_{HCl} = \frac{2354,2 \cdot 0,36}{36,5} = 23,2 [mol]$
Obliczenie masy wody: $m_{H_2O} = 1177,1 \cdot 0,36 = 753,3 [g]$	$V_{HCl} = \frac{nRT}{p} = \frac{23,2 \cdot 83,1 \cdot 293}{1013,25} = 557,5 dm^3$
Zatem: $R_{HCl} = \frac{423,7 \cdot 100}{753,3} = 56,2 [\frac{g}{100g H_2O}]$	

Za poprawną metodę i obliczenie rozpuszczalności	1 p
Za poprawną metodę i obliczenie objętości chlorowodoru	1 p

Zadanie 8. (2 pkt)

Końcowym etapem podczas produkcji kwasu azotowego (V) jest reakcja tlenku azotu (IV) z wodą. Zapisać równania procesu utleniania i procesu redukcji w formie jonowo-elektronowej oraz sumaryczne równanie reakcji w formie jonowej przy założeniu, że powstają w niej dwa elektrolity różniące się mocą.

Za poprawne napisanie obu równań półowkowych	1 p
Za poprawne napisanie sumarycznego równania reakcji w formie jonowej	1 p

Zadanie 9. (2 pkt)

Obliczyć liczbę cząsteczek D_2O zawartych w 1 dm^3 wody o gęstości $1 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$. Założyć, że w cząsteczkach wody występuje tylko izotop ^{16}O . Do obliczeń przyjąć:

- Zawartość % izotopów wodoru: ^1H : 99,985%; ^2H : 0,015%.
- Wartość liczby Avogadro: $6,02 \cdot 10^{23} \frac{1}{\text{mol}}$

$$\text{Zawartość \%D}_2\text{O: } \left(\frac{0,015}{100}\right)^2 = 2,25 \cdot 10^{-4}\% \text{ mas.}$$

$$\text{W } 1000 \text{ g wody mamy: } m_{\text{D}_2\text{O}} = 2,25 \cdot 10^{-4} \cdot 1000 = 2,25 \cdot 10^{-3} \text{ [g]}$$

$$M_{\text{D}_2\text{O}} = 20 \frac{\text{g}}{\text{mol}}, \text{ zatem: } N_{\text{D}_2\text{O}} = \frac{2,25 \cdot 10^{-3}}{20} \cdot 6,02 \cdot 10^{23} = 7 \cdot 10^{19} \text{ cząsteczek}$$

Za poprawną metodę rozwiązania zadania	1 p
Za poprawne obliczenia	1 p

Zadanie 10. (3 pkt)

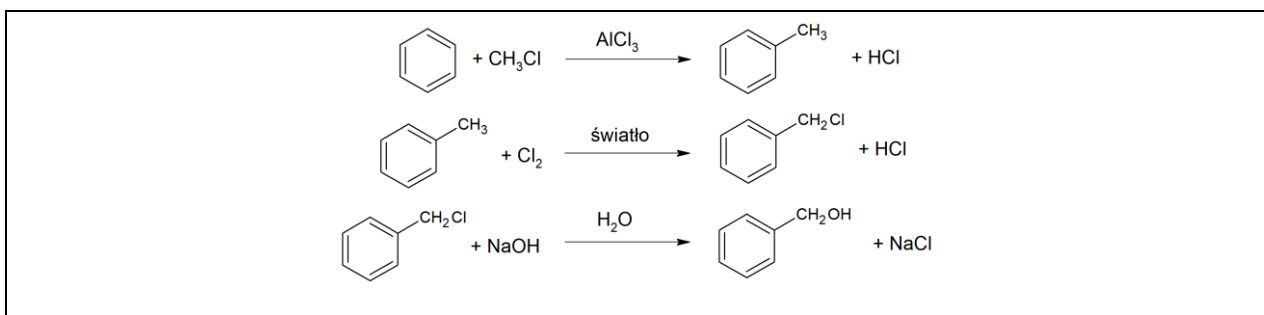
Superfosfat potrójny wytwarza się w procesie, który można opisać następującym równaniem reakcji: $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2 + 4 \text{H}_3\text{PO}_4 + 3 \text{H}_2\text{O} \rightarrow 3 \text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 \cdot \text{H}_2\text{O}$. Oblicz zapotrzebowanie rudy zawierającej fosfor w ilości 35% mas. w przeliczeniu na P_4O_{10} oraz roztworu kwasu fosforowego zawierającego 56,51% mas. w przeliczeniu na P_2O_5 potrzebnych do otrzymania 4 ton produktu, jeżeli wydajność procesu wynosi 95%. Obliczyć stężenie procentowe roztworu H_3PO_4 użytego do procesu.

$M_{\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2} = 310,18 \frac{\text{g}}{\text{mol}}; M_{\text{H}_3\text{PO}_4} = 98,00 \frac{\text{g}}{\text{mol}};$ $M_{\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 \cdot \text{H}_2\text{O}} = 252,08 \frac{\text{g}}{\text{mol}}$ $m_{\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 \cdot \text{H}_2\text{O}} = 4 \text{ t}; (W = 95\%) \Rightarrow m_{\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 \cdot \text{H}_2\text{O}}^{\text{obl}} = \frac{4 \text{ t}}{0,95} = 4,21 \text{ t}$ $\begin{array}{r} 310,18 \text{ g}_{\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2} - 756,24 \text{ g}_{\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2} \\ x \quad \quad \quad - \quad \quad \quad 4,21 \text{ t} \\ \hline x = 1,73 \text{ t} \end{array}$ $\begin{array}{r} 2 \cdot 310,18 \text{ g}_{\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2} - 283,89 \text{ g}_{\text{P}_4\text{O}_{10}} \\ 1,73 \text{ t}_{\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2} - y \\ \hline y = 0,79 \text{ t} \end{array}$	<p>Uwzględniając 35% zawartości P_4O_{10}: $m = \frac{0,79 \text{ t}}{0,35} = 2,26 \text{ t}$</p> $\begin{array}{r} 392,00 \text{ g}_{\text{H}_3\text{PO}_4} - 756,24 \text{ g}_{\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2} \\ z \quad \quad \quad - \quad \quad \quad 4,21 \text{ t} \\ \hline z = \frac{392,00 \text{ g}_{\text{H}_3\text{PO}_4} \cdot 4,21 \text{ t}_{\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 \cdot \text{H}_2\text{O}}}{756,24 \text{ g}_{\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 \cdot \text{H}_2\text{O}}} = 2,18 \text{ t} \end{array}$ <p>Przeliczając na 100 g roztworu:</p> $\begin{array}{r} 196 \text{ g}_{\text{H}_3\text{PO}_4} - 141,94 \text{ g}_{\text{P}_2\text{O}_5} \\ w \quad \quad \quad - \quad \quad \quad 56,51 \text{ g}_{\text{P}_2\text{O}_5} \\ \hline w = 78,03 \text{ g} \Rightarrow C_p = 78,03\% \end{array}$ $m_{\text{roztworu}} = \frac{2,18 \text{ t}}{0,7808} = 2,79 \text{ t}$
---	--

Za poprawną metodę i obliczenie zapotrzebowania rudy	1 p
Za poprawną metodę i obliczenie zapotrzebowania kwasu fosforowego (V)	1 p
Za poprawną metodę i obliczenie stężenia procentowego kwasu fosforowego (V)	1 p

Zadanie 11. (2 pkt)

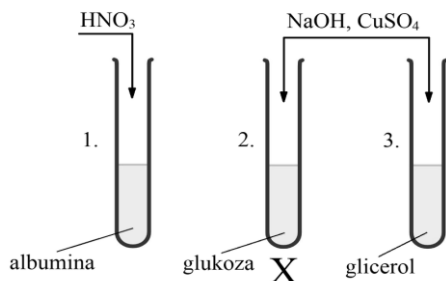
Wykorzystując reakcje substytucji wolnorodnikowej, nukleofilowej i elektrofilowej zapisz równania reakcji otrzymywania fenylometanolu z benzenu uwzględniając warunki prowadzenia reakcji.

Za poprawne zapisanie 3 równań reakcji	2 p
Za poprawne zapisanie 2 równań reakcji	1 p

Zadanie 12. (1 pkt)

Przeprowadzono doświadczenie zilustrowane poniższym schematem.

Określ barwę i postać (osad, roztwór) zawartości każdej probówki po doświadczeniu.

1.	żółty osad
2.	ceglastoczerwony osad
3.	szafirowy roztwór

Za poprawne zapisanie obserwacji do wszystkich probówek

1 p